

IVKA KLJAJIĆ, doktorica tehničkih znanosti

Ivka Kljajić obranila je 16. listopada 2006. na Geodetskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu doktorsku disertaciju *Kartografski prikazi hrvatskih gradova iz 16. stoljeća*. Povjerenstvo za ocjenu disertacije radilo je u sastavu: prof. dr. sc. Nedjeljko Frančula (predsjednik), prof. dr. sc. Miljenko Lapaine (mentor i član) i prof. dr. sc. Nenad Lipovac s Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (član), a Povjerenstvo za obranu u sastavu: prof. dr. sc. Stanislav Frangeš (predsjednik), prof. dr. sc. Miljenko Lapaine (mentor i član) i prof. dr. sc. Tihomir Jukić s Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (član).

Ivka Kljajić (rod. Tunjić) rođena je 26. prosinca 1970. godine u Ceriku. Nakon osnovne škole pohađala je Građevinski školski centar, geodetski smjer u Tuzli gdje je maturirala 1989. Diplomirala je 1992. na Geodetskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na studiju za stjecanje više stručne naobrazbe diplomskim radom *Uređenje postojećeg stanja regulacijom i parcelacijom građevinskog zemljišta u dijelu naselja Domagović*. Školovanje je nastavila na studiju za stjecanje visoke stručne naobrazbe na istom fakultetu i završila ga 1996. diplomskim radom *Povijest kartografije u Austriji do 1918*. Poslijediplomski magistarski studij, usmjerenje *Fotogrametrija i kartografija* na Geodetskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu završila je 2001. godine obranom magistarskoga rada *Hrvatski kartografi*. Od veljače 1997. zaposlena je u Zavodu za kartografiju Geodetskog fakulteta kao znanstvena novakinja. U nastavi sudjeluje kao asistentica iz kolegija *Digitalna kartografija*, *Kartografska generalizacija* i *Kartografija i GIS*. Sudjelovala je na znanstvenom projektu *Hrvatska kartografija – znanstvene osnove* te na znanstveno-stručnim projektima *Hrvatski geodetski rječnik*, *Hrvatski kartografi*, *Državna granica Republike Hrvatske na moru* i *Prijedlog službenih kartografskih projekcija Republike Hrvatske*. Suradnica je na znanstvenom projektu *Kartografija i nove tehnologije*. U koautorstvu je objavila nekoliko članaka u časopisima i zbornicima znanstveno-stručnih skupova. Članica je *Hrvatskoga geodetskoga društva* i *Hrvatskoga kartografskoga društva*. Godine 1996. dobila je Dekanovu nagradu za studentski rad pod naslovom *Geometarski i geodetski glasnik i njegovi pret-hodnici*.

Disertacija *Kartografski prikazi hrvatskih gradova iz 16. stoljeća* sadrži 287 stranica formata A4, uključivši 114 slika, 14 tablica, popis literature sa 131 naslovom, sažetak na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku, dva dodatka te kratki životopis autorice.

Disertacija je podijeljena na sljedeća osnovna poglavlja:

1. Uvod
2. Pregled dosadašnjih radova
 - 2.1. Magistarski radovi
 - 2.2. Znanstveni članci objavljeni u časopisima
 - 2.3. Stručni članci objavljeni u časopisima
 - 2.4. Knjige i monografije
 - 2.5. Zbornici radova sa simpozija
 - 2.6. Katalozi izložbi
 - 2.7. Publikacije
3. Provedena istraživanja
 - 3.1. Vodeni znakovi
 - 3.2. Zbirka rukopisa, spisa i ostavštine Austrijske nacionalne knjižnice u Beču

- 3.3. Kartografska zbirka Austrijske nacionalne knjižnice u Beču
 - 3.4. Arhiv slika Austrijske nacionalne knjižnice u Beču
 - 3.5. Saski državni arhiv u Dresdenu
 - 3.6. Glavni zemaljski arhiv u Karlsruheu
 4. Rasprava
 - 4.1. Radovi s prvim saznanjem o postojanju prikaza Zagreba
 - 4.2. Radovi s navedenim naslovima atlasa
 - 4.3. Radovi s datiranim kartografskim prikazima – problem dešifriranja i datiranja
 5. Nicolo Angiolini
 6. Prilozi
 - 6.1. Hrvatski gradovi u bečkom atlasu Cod. 8609
 - 6.2. Hrvatski gradovi u bečkom atlasu Cod. 8607
 - 6.3. Hrvatski gradovi u dresdenskom atlasu br. 11
 - 6.4. Hrvatski gradovi u dresdenskom atlasu br. 6
 - 6.5. Hrvatski gradovi u karlsruheškom atlasu XV
 - 6.6. Različiti prilozi
 7. Zaključci
 8. Literatura
 9. Sažetak, Summary, Zusammenfassung
 10. Dodatak
 - 10.1. Rječnik osnovnih pojmova
 - 10.2. Popis kratica i institucija
- Životopis

Stari kartografski prikazi dragocjeni su povijesni izvori za analize i interpretacije koje omogućuju, s jedne strane, nove spoznaje o razvoju nekoga grada ili države, a s druge strane, pokazuju razvoj kartografije. Najstariji kartografski prikazi nekih hrvatskih gradova potječu iz 16. stoljeća, a čuvaju se u raznim institucijama, nažalost samo izvan Hrvatske. U disertaciji je provedeno istraživanje kartografskih prikaza hrvatskih gradova iz 16. stoljeća koji se čuvaju u pet rukopisnih atlasa. Od toga su dva atlasa iz Zbirke rukopisa, spisa i ostavštine Austrijske nacionalne knjižnice u Beču (signature Cod. 8607 i Cod. 8609), dva iz Saskoga državnog arhiva u Dresdenu (signature Schr. XXVI, F. 96, Nr. 6 i Schr. XXVI, F. 96, Nr. 11) i jedan iz Glavnoga zemaljskog arhiva u Karlsruheu (signatura Hfk. Bd. XV).

U uvodu disertacije autorica objašnjava da je u disertaciji provedena analiza izvorne arhivske građe pet navedenih rukopisnih atlasa. Cilj istraživanja bio je prvenstveno traženje odgovora na pitanja o njihovu nastanku koja su u literaturi prisutna još od početka 20. stoljeća. Utvrđeni su problemi datiranja i autorstva.

U drugom poglavlju daje se opširni pregled objavljenih tekstova o tim atlasima i kartografskim prikazima što ih oni sadrže. U raznim publikacijama mogu se naći rezultati istraživanja za pojedini grad (npr. Zagreb, Koprivnica, Križevci, Đurđevac, Sisak, itd.) s reprodukcijama prikaza iz jednog ili više atlasa, sa ili bez navođenja podataka o autoru, godini objavljivanja te mjestu čuvanja izvornika. U proučavanju prikupljenoga materijala o najstarijim prikazima hrvatskih gradova uočeno je često navođenje različitih podataka o broju atlasa i njihovu sadržaju, broju listova pojedinog atlasa te broju primjeraka za pojedini grad. Nadalje, isti prikazi nekoga grada datirani su u različita razdoblja pa čak i stoljeća, njihovo autorstvo pripisivano je različitim osobama. Ponekad su navedene različite signature za isti prikaz ili atlas te pogrešno navedene institucije u kojima se atlas čuvaju.

Budući da na temelju dosad objavljenih radova nije bilo moguće rasvjetljavanje nedoumica koje su uočene tijekom proučavanja objavljenih radova, bilo je potrebno posjetiti institucije u kojima se ti atlas čuvaju i, na osnovi osobnog uvida, utvrditi što sve oni sadrže. Da bi se točno znalo koji su hrvatski gradovi prikazani i u koliko primjeraka te gdje se pojedini od njih čuvaju, provedena su vlastita istraživanja koja su opisana u trećem poglavlju. Na temelju uvida u oba atlasa u Beču, oba atlasa u Dresdenu te literature o atlasu koji se čuva u Karlsruheu, u disertaciji je po prvi put dan popis svih prikaza za sve atlase. Sada se točno zna naslov svakoga prikaza. Poznato je i koji su gradovi bili predviđeni za prikazivanje, ali nisu prikazani. Napravljen je i usporedbeni popis svih prikaza hrvatskih gradova iz svih pet atlasa.

U četvrtom je poglavlju provedena rasprava usporedbom vlastitih rezultata istraživanja s istraživanjima drugih znanstvenika. Na temelju provedenih istraživanja može se zaključiti da postoji veliki problem dešifriranja, tj. da većina autora ne donosi potpune podatke o objavljenim reprodukcijama. Tako su, npr., u 15 radova u kojima se obrađuju prikazi iz bečkog atlasa Cod. 8607, a u kojima su objavljene 23 reprodukcije kartografskih prikaza hrvatskih gradova, uz 9 prikaza (39%) navedeni nepotpuni podaci o izvorniku, dok uz njih 8 (35%) nisu navedeni nikakvi podaci. Uz 5 prikaza (22%) navedeni su svi podaci o izvorniku, a uz 1 (4%) prikaz dani su pogrešni podaci. U 47 istraženih radova u kojima se obrađuju prikazi iz bečkog atlasa Cod. 8609 objavljene su 52 reprodukcije kartografskih prikaza hrvatskih gradova. Samo uz 12 prikaza (23%) dani su potpuni podaci o izvorniku, uz 28 prikaza (54%) navedeni su nepotpuni podaci, uz 9 (17%) navedeni su pogrešni podaci, a uz 3 prikaza (6%) nisu dani nikakvi podaci o izvorniku. Ova mala statistika zorno pokazuje s kakvim se poteškoćama susreće istraživač povijesti kartografije. Na temelju provedenih autoričnih istraživanja, sada je moguće identificirati i dešifrirati svaku objavlvenu reprodukciju, a za svaku reprodukciju koja će se objaviti u budućnosti, sa sigurnošću utvrditi osnovne podatke.

Pregled dosadašnjih saznanja o Nicoli Angieliniju, za koga se smatralo da je autor nekoliko karata i prikaza gradova (utvrda) iz istraženih atlasa dan je u petom poglavlju. Nekoliko prikaza hrvatskih gradova u više varijanti te dva primjerka karte Hrvatske i Slavonije kojima se pripisuje njegovo autorstvo nalazi se u tih pet atlasa. Pojedini su istraživači u svojim radovima iznosili pretpostavku poistovjećivanja Natalea Angelinija s Nicolom Angielinijem. Na osnovi pronađenih leksikografskih i biografskih podataka o njima dvojici i najnovijih istraživanja mađarskoga znanstvenika G. Pálffyja, Natale Angelini i Nicolo Angielini dvije su osobe, zapravo braća.

Budući da se ova disertacija izrađivala u okviru znanstvenoga projekta *Kartografija i nove tehnologije* što ga vodi prof. dr. sc. M. Lapaine, a financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH, bilo je moguće pribaviti kopije svih kartografskih prikaza hrvatskih gradova koji se čuvaju u pet atlasa u Beču, Dresdenu i Karlsruheu. U šestom poglavlju priložene su reprodukcije prikaza svih hrvatskih gradova iz svih pet atlasa, te karte Hrvatske i Slavonije koja postoji u dva primjerka, jedan u Beču i drugi u Karlsruheu. Osim navedenih prikaza važnih za Hrvatsku, dane su reprodukcije karte Ugarske potpisane s Nicolaus Angelus iz Dresdenu i karte Gornje Ugarske potpisane s Nicolo Angielini iz Karlsruhea.

Slijede reprodukcije dviju karata što ih je autorica pronašla u Kartografskoj zbirici Austrijske nacionalne knjižnice u Beču, a koje su do sada bile nepoznate u literaturi. Jedna od njih je primjerak karte Hrvatske i Slavonije, a druga je karta koja prikazuje jezero Balaton s okolicom čiji je autor potpisan kao Natale di Angelini. Disertacija završava zaključkom, popisom literature, sažetkom na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku te životopisom, autorice.

Na osnovi pregleda i vrednovanja doktorske disertacije Ivke Kljajić članovi Povjerenstva za ocjenu disertacije zaključili su da je pristupnica dala u svom radu vrijedan znanstveni prinos kartografiji.